తెలుగులో చాటు కవిత్వం

డా.జొన్నలగడ్డ మార్కండేయులు

(తెలుగులో చాటు కవిత్వం ..... అంటే, కేవలం చాటు పద్య సంకలనము మాత్రమే కాదు. వాటిని శీర్షీకరించి ఆకర్షణీయంగా నలుగురికీ తెలియజేయాలనే నా ప్రయత్నాన్ని 'కౌముది' పాఠకలోకం ఆదరిస్తుందని అనుకుంటున్నాను.)

చాటువులు--- కల్పనలు

ఏ భాష సాహిత్య చరిత్ర చూసినా కవిత్వము చెప్పి మెప్పించిన కవులపట్ల ప్రజలు చూపిన ఆరాధనా భావము సువర్ణాక్షర లిఖితమై కనిపిస్తుంది. అసలు వ్యక్తి ఆరాధన అన్నది కవులనుంచే ప్రజలకందిందంటే అతిశయోక్తి కాదు. కవిత్వమనునది భగవద్దత్తమని, కవులు శాపానుగ్రహ నిగ్రహశక్తులతో విరాజిల్లుతారని, విద్యావంతులుకూడా ప్రచారము చేశారు. ముఖ్యంగా కవులు కవిత్వము ద్వారా విషమాక్షర ప్రయోగము చేసి శత్రువులను, అమృతాక్షరప్రయోగము చేసి మిత్రులను లొంగదీసుకోగలరని నమ్మేవారు. కవిత్వము నేర్చుకుంటే తెలియకుండానే విషమాక్షర ప్రయోగము జరిగి ఇతరుల ప్రాణాలకేకాదు -- తమకు తామే హాని చేసుకుంటారన్న నమ్మకము కూడా బలీయంగ వ్యాపించి ప్రజ్ఞ కలిగినవారు కూడా కవిత్వరసాస్వాదన కిచ్చిన ప్రాముఖ్యము కవిత్వ రచన చేయడానికి వచ్చేవారు కాదు. ఆంధ్రా యూనివర్శిటీకి ఉపాధ్యక్షులుగా పనిచేసిన కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి గారు కవిత్వమనగా మరణ యోగములలో ఒకటి అని భావించారు. ఎందుకంటే రామలింగా రెడ్డిగారి తండ్రిగారు కట్టమంచి వారిని మంచి కవి అని మెచ్చుకుంటూనే ఏదో ఒక రోజున కవిత్వములో విషగణములు పడిన కారణంగా ఎవరికేనా చేటు తెస్తారేమోనని భయపడుతూండేవారని చెప్పుకున్న విషయాన్ని మధునాపంతుల వారు తన ఆంధ్ర రచయితలలో ఆ మహారచయిత గురించిన వ్యాసములో గ్రంథస్థము చేశారు.

శరీరము వాయు, అగ్ని, భూమి, నీరు, ఆకాశము అనే పంచభూతాలు కలిగి ఉంటుంది. అందుచేత ఆ శరీరములోని నోటి ద్వారా ఉచ్చరించే అక్షరాలు కూడా వాయు, అగ్ని, భూ, ఉదక, ఆకాశ బీజాక్షరాలవుతున్నాయని వర్గీకరించారు. గ్రంథాదిని ఏ బీజాక్షరాలు ఉంచి రచన చేస్తే ఏఏ ఫలితాలు కృతి భర్తకు కలుగుతాయో భీమన ఛందము ఉదహరించిన పద్యము ఈక్రిందది.

క్షితిబీజంబులు సంపదల్వొదల పోషించున్ పయోబీజము
ల్పతతంబున్ ప్రమదంబొనర్చు శిఖిబీజంబుల్ మృతింజేయు మా
రుతబీజంబున్ ప్రమదంబొనర్చు శిఖిబీజంబుల్
రుతబీజంబులు శోక వార్ధిబడగా ద్రోయున్న భోబీజముల్
పతినత్యంత దరిద్రుచేయు మిగులంపద్యాదినొందించినన్

కృతాదిపద్యము భూమి బీజాక్షరమైతే సంపదలు, ఉదక బీజాక్షరమైతే సంతోషము, అగ్ని మరణము, వాయుదుఃఖము, ఆకాశ బీజాక్షరములు దరిద్రము కలగజేస్తాయని భీమన ఛందము చెప్పింది. అమృతాక్షర, విషమాక్షరాలు ఈ పంచభూతాక్షరాలలోనివే. వీటి వివరణ ఛందోగ్రంథాలలో ఉన్నాయి. అమృతాక్షర ప్రయోగాన్ని అలా ఉంచితే విషమాక్షర ప్రభావము గురించి ప్రసిద్ధమైన భీమన చాటు ధార ఉదహరించ తగ్గది. పద్యము మొదటినుండీ 'ఆరవ' దగుచోట 'త'కారము నిలిపితే బాణము గుండెలో గ్రుచ్చుకొన్నట్లు గ్రుచ్చుకొని మరణం కలిగిస్తుందన్న భీమన ఛందములోని ఈ పద్యము ప్రసిద్ధికెక్కింది.

సాగిపోతరాజు అనేవాడు గుడిమెట్టకు ప్రభువు. ఈ రోజుల్లో మంచి మోటారు సైకిలులాగ ఆ రోజుల్లో మంచి గుఱ్ఱము ప్రయాణ సాధనముగా కలవాడు. అందరికీ అసూయ కలిగించేవాడు. భీమనకవి గుఱ్ఱాన్ని సాగిపోతరాజు రాజునన్న గర్వము చేత బలవంతముగా లాక్కుని పరిహాసము చేశాడు. పోతరాజు తమ్ముడు బ్రాహ్మణ సొమ్మునాశించవద్దని హితవు చెప్పాడు. వినలేదు. అందుచేత పోతరాజు రావణుడయ్యాడు. భీమనరాముడయ్యాడు. గుఱ్ఱాన్ని సీతతోను, గుడిమెట్టను లంకగాను, లచ్చన్నను విభీషణునిగాను పోల్చి ఆరవచోట తకారము నిలిపి పోతరాజును చావతిట్టిన కవి పద్యమీ క్రిందది.

హయమది సీత పోతవసుధాధిపుడారయ రావణుండుని
శ్చయముగ నేను రాఘవుడ సయ్యుజ వారిధి మారుడంజనాప్తి
యతనయుండు లచ్చన విభీషణు డాగుడి మెట్టలంక నా
జయమును పోతరక్కసుని చావును నేడవనాడు చూడుడీ!

శ్రీకారము

కావ్యరచనలో ఈ విషమాక్షరపొరపాట్లు దొరలితే ఏమౌతుందో అనే అనే భయాన్ని తొలగించడానికి కావ్యాన్ని శ్రీకారంతో ప్రారంభిస్తారు. పరుసవేదిని తాకిన ఇనుము బంగారమగునట్లు శ్రీకారము సమస్త దోషాలను తొలిగిస్తుంది

శ్రీకారముకృత్యాదిని
ప్రాకటముగనున్న చాలు బహుదోషములం
పోకార్చి శుభములొసగును
ప్రాకృతముగ నినుమునోకు పరుసము భంగిన్

ప్రాచీన గ్రంధరాజములన్నీ శ్రీకారముతోనే ఉంటాయి.

వాల్మీకి చండాలుడని, కాళిదాసు గొల్లవాడని లోకమున నాటుకున్న కథలు -- క్రీ:పూ '56' నున్న కాళిదాసుకు -- క్రీ.శ '730' ప్రాంతమునున్న భవభూతికి సమకాలిక సహవాసిత్వము కల్పించిన కథలు, సాహిత్య చరిత్రనధ్యయనము చేసేవారు ఒప్పుకోకపోయినా, కల్పనా జగత్తుకు ఊపిరిగా నిజమని భ్రమకలిగిస్తూ ప్రచారములో ఉన్నాయి. తెలుగు కవుల విషయంలో కూడా ఇటువంటి కల్పనలు కల్పించడంలో తెలుగువారేమీ తీసిపోరని చాటువులు నిరూపించాయి.

ఒక సంఘటన కాని, ఒక మహాకవి చరిత్రకాని లేదా ఆ మహా కవికి గల అతీతశక్తులను గురించి కాని - ఇటువంటివన్నీ కాలగర్భములో విచిత్రమైన మార్పులకులోనై, బుద్ధిమంతులను సహితము వాదోపవాదములకు దించుతాయనడానికి సాక్ష్యమైన చాటుధారలు కోకొల్లలు.. ముందుగా కవులకు గల అతీతశక్తులు లేదా ప్రభావముల గురించి వివరించుకుందాము.

కవుల ప్రభావము

సాధారణముగా కవులు శారదోపాసకులు, భగవత్కృపాపాత్రులు అయిఉంటారని లోకము నమ్ముతుంది. ఈ కారణము చేతవారు శాపానుగ్రహ నిగ్రహ సమర్థులుగానో, అద్భుత ప్రభావ సంపన్నులుగానో చాటు పద్యాలలో నిక్షిప్తమయ్యారు. శాపానుగ్రహ నిగ్రహమున్న

వారిలో ముఖ్యంగా శాపమిచ్చేవారు తిట్టుకవులుగా ప్రసిద్ధి కెక్కారు. 1967 లో సాహిత్య అకాడమీ వారు బహుమతినందిన రావూరి దొరసామిశర్మ రచించిన ' తెలుగులో తిట్టుకవిత్వము' గ్రంధములో తిట్టుకవుల వివరాలు విపులంగా దొరుకుతాయి. తిట్టుకవులు అద్భుతప్రభావసంపన్నులు. వారు అమోఘవచస్కులు. ఈ తిట్టుకవుల ఘనతను గురించి ఈ క్రింది చాటువు తెలుపుతుంది.

గడియలోపల మూడుకండ్రికలై తాడిబడగూల తిట్టె మేధావిభట్టు.
కినిసియొక్క ముహూర్తమున బ్రహ్మదండిముండ్లెల్లడుల్లగదిట్ట మల్లఘునుడు
మూడు నాడికలకు ముట్టడివైచిన మారనిభీమన మడియదిట్టె
నఱజామునకుచెఱువంతయునింకంగ దిట్టెను బడబాగ్నిభట్టు.
వాసరత్రయంబునకు చావంగతిట్టె
శ్రీవగముతోచు తుక్క విశేషమంత్రి
తురగచోరకు తిట్టెతిరుమలయ్య----పర్యగతను దుష్టవర్ణప్రభావములను

ఈ చాటుపద్యములో పేర్కొనబడిన కవులందరూ విషమాక్షర ప్రయోగము చేసి శాపమిచ్చారు. భీమనకవిలా వీరు నిలుపకూడని చోట ఆయా అక్షరములు నిలిపి శాపమిచ్చారు. ఆశించిన ప్రయోజనము పొందారన్నది కల్పనో, నిజమో నిర్ధారించలేము కాని ఈ చెప్పబడిన చాటువులోని కవులు, ఇతర కవులు విషమాక్షర ప్రయోగముతో సాధించుకున్న ప్రయోజన మేమిటో అప్పకవివంటిలాక్షణికులు గ్రంథస్థము చేశారు.

మేధావిభట్టు:-

తకారము ఆరవ అక్షరముగా ప్రయోగించి పద్యము చెపితే సద్యోమృత్యుప్రదమని భీమనఛందములోని చాటుధారను లాక్షణికులంగీకరించినట్లుగా భావించవచ్చు. ఈ క్రిందిచాటువులో మేధావిభట్టు దూరమునుంచీ తనకెదురుగా వస్తున్న సాళువ పెదతిమ్మభూపతిమీద పద్యము చెప్పదలచి చేతిలో గంటమున్నా తాళపత్రము లేదనితకారము ఆరవచోట ప్రయోగించి తాటిచెట్టును నేలకూల్చాడు

సాళువపెదతిమ్మమహీ
పాలవరుడువీడెవచ్చె, పద్యమువ్రాయన్
కేలనులేదాకొకటియు
తాళమ! ముత్తినియలగుచు ధరపైపడుమా!

ఇలాగేప్రౌఢకవిమల్లన '3' వ అక్షరముగా 'అ' కారము ప్రయోగించి బ్రహ్మదండిముండ్లు రాలగొట్టెను. రంగరాజులింగయకూడా '3'వ అక్షరము తిట్టుకవిత్వానికుపయోగించుకున్నాడు. ఎడవల్లిపర్వతన్న '5'వ అక్షరములో 'హ'కారము నిలిపి తిట్టాడు. ఈ కవుల చాటువుల శాపానుగ్రహశక్తిని లాక్షణికులు ప్రామాణికముగా గ్రహించి తమ గ్రంధములలో ఉదహరించారు. అదేవిధంగా

బడబానలభట్టు:-

'7'వ అక్షరముగా 'ట' కరము నిలిపి చెఱువులో పడిపోయిన ఉంగరాన్ని తీసుకోవడానికి చెఱువునే ఎండగట్టాడనే కథనం కూడా చాటుకవుల ప్రభావానికి నిదర్శనంగా ఉంది.

బడబానలభట్టారకు
కుడిచేయుంగరము రవికిగొబ్బున~నర్ఘ్యం
బిడువేళనూడినీలో

బడియెం దటాకంబ! నీటిబాయము వేగన్

తెనాలిరామలింగడు:-

కవులలో రామలింగనిది ఎప్పుడూ ప్రత్యేకస్థానమే! ఈయన ఏకంగా '5'వచోట 'క' అక్షరము -- '7'వచోట 'ట' అక్షరము నిలిపి తిట్టిన చాటువును అప్పకవి ఉదాహరించాడు. రాయల వెంట మన వికట కవి వినోదము కలిగించడానికి వెళ్ళాడు. బసవరాజు కుమారుడైన గోవిందరాజులు--రాయలతో కయ్యానికి కాలుదువ్వాడు. అది చూచి విషమాక్షర ప్రయోగంగా ఈ క్రింది పద్యము చెప్పాడు.

బసవనకుపుట్టినపుడె
పసరము గోచిందరాజుపసరంబైతే
కసవేటికి దినడనగా
కసవుందిను శత్రులాజిగదిసిన వేళన్

ఈ తిట్టుపద్యము మహిమవలన గోవిందరాజులు పూరిని నోటకరచుకుని ఓటమిని ఒప్పుకొనెను.

తిట్టు కవుల కారణంగా విషమాక్షర ప్రయోగసరళి ప్రచారంలోకి వచ్చింది. అంతమాత్రమున కావ్యములలో ప్రతిపద్యంలోనూ విషమాక్షర ప్రయోగమును వెదికి పరిశోధన చేయమనడము లాక్షణికుల ఉద్దేశము కాదు. కవులు అమోఘవచస్కులన్నది కాదనరాని నిజము. అటువంటి అమోఘవచస్కుల గురించి తెలుసుకునే ముందు మరొకసంగతి- విషమాక్షరప్రయోగభయముతో కావ్య రచన మాత్రము పద్యకవులు మానలేదు. చూడండి ఈ పద్యము

అదిపద్యాది శ్రీకారమైనదేవ
వాచకంబైనప్పుడు వఊలు సిరులు
నాదిపద్యాది మూడు గణాక్షరములు
చూడవలెగాని యన్నియు చూడవలదు

గ్రంథారంభములో తొలిమూడు గణముల అక్షరములు శ్రీకారముతోగాని, దేవతావాచకము గానీ కలిగి ఉంటే చాలు. గ్రంథమంతా ప్రతిపద్యము దోషరహితమై కావ్యము శుభప్రదమై సంపదలిస్తుంది. ఇక అమోఘవచస్కులను గురించి తెలుసుకుందాం!